

**L'educació i la formació de persones adultes:
perspectives de present i futur**

editorial

carpeta

Estratègies participatives per a la formació d'una ciutadania crítica

Auxiliadora Sales Ciges • 5

Al vent, la cara al vent

Eduardo Carbonero • 11

Desconstruint les pràctiques educatives en la formació de persones adultes:
narrativa, investigació i aprenentatge

Analia E. Leite Méndez • 23

El moviment de l'aprenentatge i l'aprenentatge de moure's

Anna Gómez i Mundó • 30

contínua

Educació comunitària-popular i pedagogia del comú: itineraris, tensions i empremtes freirianes

Jorge Osorio Vargas • 37

persones, territoris i experiències

Activa la llengua. Treball sobre les actituds lingüístiques dels adults

Margalida Barceló i Maria Josep Carrasco • 57

Formació pública d'adults SERVEF: una simbiosi necessària

L. Milagros de Lucas Sanz • 67

Espanyol com a segona llengua per a persones nouvingudes i integració sociolaboral. Programa d'aprenentatge de la Llengua i Cultura del País d'Acollida

Fundació Elche Acoge: Trinidad Urbán i Angeles Rodes Lafuente • 72

El reconeixement d'aprenentatges adquirits en l'experiència en la política d'educació dels adults a Portugal

Carmen Cavaco • 75

investigació

El treball en les economies diverses com a aprenentatge que crea valor

Antonia de Vita • 81

arxiu

dialògica

Històries de literacitat. La lectura i l'escriptura en la vida de persones adultes amb poca escolaritat

Maria de Lourdes Dionísio • 99

fotografia

Escola d'estiu de formació de persones adultes, en moviment (2009) • 109

llibres

Neoliberalismo educativo

Enrique J. Díez Gutiérrez • 111

Sumari

Com participar

Quaderns d'Educació Contínua?

Les pàgines de la nostra revista estan obertes a tot tipus de col·laboracions relacionades amb l'Educació i la Formació de les Persones Adultes. El nostre interès és oferir la publicació a tots aquells que desitgen col·laborar en ella exposant els seus coneixements, les seues reflexions i experiències analitzades. Així com també a les persones i institucions que desitgen difondre a través dels Quaderns d'Educació Contínua les seues iniciatives i activitats dins d'aquest àmbit.

Les col·laboracions han de requerir les següents condicions bàsiques:

- L'extensió dels treballs serà de 10 pàgines en format DIN A-4, a doble espai, amb un títol que sintetitzi el seu contingut. És convenient d'intercalar apartats que divideixquen i ordenen les diferents parts de l'exposició.
- S'enviarà dues còpies del treball acompanyades d'una versió d'aquest en suport informàtic, preferentment en Winword. S'aconsella, si el tema ho permet, incloure gràfics, quadres sinòptics, etc., que il·lustren i completen el contingut del text.
- Com és natural la revista podrà realitzar una «correcció d'estil» sobre el text original, que en cap dels casos alterarà els conceptes ni l'enfocament adoptats per l'autor.
- Notícies i dades per a ser incloses en les pàgines informatives de la revista, sobre congressos, jornades, convenis, acords, programes, plans, iniciatives, projectes; cursos, conferències, debats, premis i concursos; publicacions de llibres, revistes, manuals, etc.
- Ha d'incloure sempre la font responsable i les notes de referència on el lector pugui requerir major informació.

Formació pública d'adults SERVEF: una simbiosi necessària

L. Milagros de Lucas Sanz. CFPA "Orosia Silvestre", Alcoi

*Llei Orgànica d'Educació 2/2006, de 3 de maig contempla en l'Article 80.1: Les administracions públiques han de desenvolupar accions de caràcter compensatori en relació amb **les persones, grups i àmbits territorials que es troben en situacions desfavorables...***

Una gran part de persones adultes, al voltant del 50% de la població activa, no té la formació instrumental bàsica, del Graduat en Secundària, amb tot el que això suposa a l'efecte d'evolució personal i de participació ciutadana. Aquesta realitat, aparentment invisible, es palpa cada dia en la dinàmica social. El desenvolupament dels nostres joves, per exemple, es troba en mans d'adults i és el nivell educatiu de les seues famílies i del seu entorn el que determina en moltes ocasions el seu futur educatiu i laboral. D'altra banda, la productivitat és directament proporcional a la formació dels treballadors. A més, garantir la convivència, la igualtat d'oportunitats, el just repartiment de la riquesa... es converteix en una tasca francament difícil des d'una posició com la descrita. Construir, en definitiva, una democràcia saludable sobre una base educativa tan precària suposa una quimera.

Malgrat aquest descoratjador escenari, l'oferta educativa de segona oportunitat, entre la qual es troba la Formació Pública de Persones Adultes, no és prioritària en el disseny de polítiques educatives. Tot i així, hi ha alguna cosa que sí podria dur-se a terme i que, sense l'exigència de noves inversions, suposaria una gens menyspreable millora en aquest terreny. Ens referim a **la coordinació i optimització dels serveis públics existents amb un objectiu-eix: la millora educativa de la població adulta**. Per a això, cal un treball previ de sensibilització social que hem de promoure nosaltres, els professionals de l'educació d'adults, i que necessàriament ha de ser recolzat des de l'àmbit polític.

Les exigències vitals de l'adult fan que el disseny de polítiques educatives dirigides a aquest sector de població siga molt complex. Per aquesta raó, aquestes polítiques s'haurien d'enfocar transversalment, és a dir, haurien d'implicar diversos o tots els serveis públics que habitualment treballen amb adults, per facilitar al màxim l'accés d'aquests a la formació de 2a oportunitat.

Amb el plantejament esbossat, en el curs 2016-17 es va posar en marxa una d'aquestes polítiques educatives interdisciplinàries: **la coordinació de la Formació Pública de Persones Adultes (FPA) amb el Servei Valencià d'Ocupació i Formació (SERVEF)**. Aquesta coordinació es va concretar en **la creació d'un programa nou, el de Competències Clau Nivell 2**, amb l'objectiu de preparar les proves lliures del SERVEF del mateix nom. Tres centres públics d'educació d'adults, un per província, van ser eixe any centres pilot al començament d'aquesta iniciativa: Segorbe, el Centre Valencià d'Educació d'Adults a Distància (CEVE-

AD) i Alcoi (ORDRE 16/2017, de 20 de juliol de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors productius, Comerç i Treball). En el curs acadèmic actual, són quasi una trentena els centres que desenvolupen aquest programa.

El plantejament d'aquesta política transversal proposa que des del SERVEF es canalitze cap als centres de FPA (CFPAs) a tots els adults desocupats que precisen formació educativa bàsica. Suposa, a més, una simbiosi indiscutiblement necessària en la consecució dels objectius per als quals tots dos serveis públics van ser creats.

Per què els CFPAs i el SERVEF es complementen?

En primer lloc, la major part de l'Estat s'enfronta actualment a un doble repte. D'una banda, un alt percentatge de població activa amb un baix nivell de competències cognitives i/o digitals. De l'altra, la necessitat de reubicar un gran nombre d'aturats sense formació instrumental bàsica.

Paradoxalment, tot i que s'ha exposat en el punt anterior, la demanda de matrícula en els centres públics de Formació d'Adults, que poden facilitar precisament aquesta formació bàsica que tanta població necessita, està descendant progressivament en els últims anys. Actualment, molts d'aquests centres es troben treballant quasi sota mínims, pel que al nombre d'alumnes es refereix.

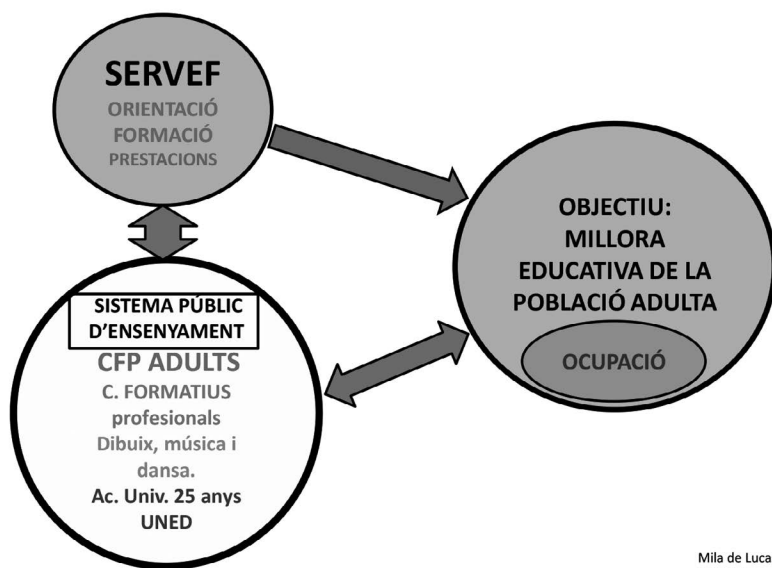
En segon lloc, el SEPE-SERVEF a la nostra Comunitat- porta a terme una gran activitat en formació professional orientada a la reducció de l'atur i la millora d'ocupació. Per aquesta tasca, es destinen pressupostos milionaris que provenen tant de l'Autonomia com de la Unió Europea. No obstant això, molts d'aquests cursos no poden realitzar-se amb unes mínimes garanties d'aprofitament degut al baixíssim nivell educatiu de les persones que els necessiten.

Al panorama descrit cal afegir que l'accés d'un adult tant al que es considera la formació mínima bàsica, al Graduat en Secundària, com a l'educació post-obligatòria, suposa una exigència i dedicació molt complicades d'assumir pels que han de compaginar vida laboral i familiar.

Per donar eixida a aquesta cruïlla el Ministeri de Treball i Afers Socials va crear fa onze anys una doble drecera formativa: els Certificats de Competències Clau Nivell 2 i 3, que equivalen al Graduat en Secundària i al Batxillerat Superior, respectivament, a l'efecte d'accés als cursos de professionalitat del mateix nivell que ofereix el SEPE (Reial Decret 34/2008, de 18 de gener i modificat per Reial Decret 189/2013, de 15 de març). A la nostra Comunitat això s'ha concretat en que, dos vegades a l'any, l'Espai LABOR-Formació del SERVEF convoca unes proves lliures on s'avaluen certes habilitats instrumentals de quatre àrees de coneixement: Castellà, Valencià, Anglès i Matemàtiques. Superades aquestes proves, el certificat corresponent representa un dels criteris exigits legalment per a la formació professional d'aquest servei públic en els dos nivells esmentats (DOGV n° 8140, RESOLUCIÓ de 28 de setembre de 2017, del SERVEF).

Enllaçant amb la coordinació CFPA-SERVEF, és en les Competències Clau Nivell 2 on els CFPAs juguen un paper important com a pont per a facilitar la preparació de les proves lliures del SERVEF a totes les persones que, sense Graduat en Secundària, sense capacitat d'autoformació i moltes vegades sense competència digital, ho necessiten. Pel que fa a les Competències Clau Nivell 3, també podrien els CFPAs facilitar aquesta formació compaginant-la amb els cursos d'Accés a la Universitat per a Majors de 25 anys de la seua oferta educativa. Tanmateix, en aquest article ens centrarem en les de Nivell 2, que actualment són l'objecte d'experimentació en alguns dels nostres centres. Tot això és, en realitat, la mateixa faena que els Centres de Formació d'Adults porten exercint des que van ser creats, ja fa quasi quaranta anys, però amb l'enfocament descrit.

Tenint en compte tot el que s'ha exposat i considerant, a més, que tant els CFPAs com el SERVEF són serveis públics amb objectius evidentment comuns, sembla necessària i quasi obligada la seua actuació conjunta.

Mila de Lucas
2016-17

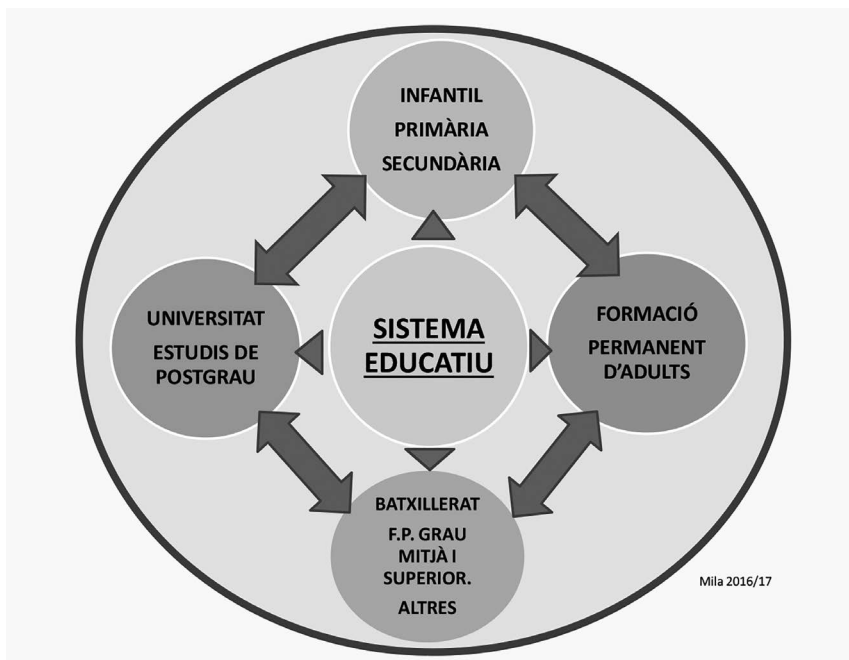
Tot amb tot, queden encara molts aspectes que perfilar. Des del meu punt de vista, la drecera educativa descrita suposa una solució immediata i desesperada a una circumstància social de molt més calat. En efecte, el Certificat de Competències Clau

Nivell 2 que el SERVEF oferta per donar viabilitat als seus cursos de professionalitat del mateix nivell, representa una formació real molt inferior a la que s'adquireix amb el Graduat en Secundària. A la pràctica, les conseqüències d'aquest fet podrien ser:

- Que el criteri de possessió de les Competències Clau Nivell 2 no garantisca el pretès aprofitament dels cursos de professionalitat per part d'un usuari amb escassíssimes habilitats instrumentals. En aquest cas, estariem certificant uns mínims educatius només sobre el paper, per en realitat nodrir la il·lusió d'una problemàtica social ja resolta. Una il·lusió molt costosa des del punt de vista econòmic, si tenim en compte que la major part dels centres de formació a què recorre el SERVEF són empreses privades que ofereixen cursos a canvi de fons públics.
- Que els Certificats de Competències Clau Nivell 2 suposen una opció molt positiva sempre que representen el començament d'un procés educatiu que conduïska a l'adult al seu desenvolupament integral. Però si no s'incentiva i es facilita la formació contínua d'aquestes persones, després de l'obtenció dels certificats esmentats, estem abocats a perpetuar la precarietat educativa d'un ampli sector de població. I, com sabem, el nivell educatiu de les persones determina el model de societat que pretenem. Pot ser, si una part més significativa dels fons de formació es transferís als usuaris, en forma d'ajudes, en comptes d'acabar pràcticament en la seua totalitat en els proveïdors de formació i les empreses, es faria més viable la tan necessària educació bàsica i permanent. Actualment, per exemple, en la nostra Comunitat, ni tan sols hi ha beques destinades a les persones majors de 18 anys que necessiten obtindre el Graduat en Secundària, tot i ser les que més dificultats econòmiques solen patir. Tenint en compte, a més, que aquesta titulació és la clau que obri la major part dels programes educatius i professionals, aquest fet resulta sorprenent.

La planificació educativa de l'Estat no hauria de perdre la perspectiva a llarg termini de les metes socials que persegueix. Condicionar l'educació a circumstàncies immediates d'indole econòmic o polític és subordinar-la al sistema. Perquè l'evolució siga possible és necessari facilitar educació a tots els sectors de població, no només a les noves generacions. Si es descuida un d'aquests trams, per ser menys visible la seua necessitat de formació, el sistema fallarà i llastarà a tots els altres.

Necessitem polítiques educatives transversals orientades al fet que la població adulta adquirisca les competències bàsiques i a fomentar la formació permanent. Polítiques educatives que no suposen només l'augment de fons per a la formació, sinó que incloguen l'optimització dels recursos públics ja creats i el seguiment rigorós de l'eficàcia real de l'activitat formativa a la qual es dediquen aqueixos fons. En

aquest sentit, la coordinació dels CFPAs-SERVEF suposa una simbiosi imprescindible. Una important aspiració sobre aquesta actuació conjunta podria concretar-se en les modificacions legals necessàries per associar prestacions socials, com la de desocupació, a educació instrumental bàsica en els casos susceptibles d'aquesta formació. La iniciativa descrita no exigiria grans inversions de cabals públics, perquè els CFPAs ja estan creats i, però, multiplicaria exponencialment el valor de les ajudes esmentades. I suposaria, a més, l'oportunitat de reenganxar-se als estudis per a moltes persones que van abandonar en el seu moment els itineraris educatius previstos pel sistema.

Els professionals de l'educació que treballem amb adults comprovem cada curs com tornar a estudiar fa recuperar la confiança i les expectatives de futur laboral i de creixement personal als nostres alumnes. Com els canvia la vida a ells i les seues famílies. Perquè l'ocupació és una conseqüència de la formació, però els objectius de l'educació són molt més transcendents que l'accés al món laboral. L'educació proporciona el bagatge necessari no només per a la recerca i desenvolupament d'un treball sinó perquè la persona exerceixi plenament les seues llibertats i participe activament en la dinàmica social. L'educació condueix a la societat il·lustrada, tolerant i crítica que constitueix la base de la democràcia i del progrés.